1893 - 1963
70-ий РІК ВИДАННЯ
І СЛУЖБИ СВОЄМУ НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: "SVOBODA", 81-83 GRAND ST. JERSEY CITY 3, N. J. HENDERSON 4-0237 HENDERSON 4-0807 УНСоюз: HENDERSON 5-8740 Тел.: з Ню Йорку: BARCLY 7-4125 УНСоюз: BARCLY 7-5337

РІК LXX. Ч. 74. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 20-го КВІТНЯ (APRIL) 1963 15 ЦЕНТІВ — 15 CENTS TWO SECTIONS (SECTION I) No. 74. VOL. LXX.

РАСК ОБОРОНЯЄ ПОЛІТИКУ УРЯДУ ВІДНОСНО КУБИ

Д-Р КАРДОНА ЗРЕЗИГНУВАВ І ОПУБЛІКУВАВ ДОКУМЕНТИ ПРО ВЗАЄМИНИ З ВАШИНГТОНОМ.

Д-р Хозе Міро Кардона

Вашингтон. — Державний секретар Дін Раск, промовляючи на річній конвенції Американського Т-ва Часописних Редакторів, обороняв політику президента Кеннеді в справі Куби проти нової критики сенатора - республіканця з Ню Йорку Кеннета Б. Кітінґа. Раск сказав, що уряд веде послідовну політику у відношенні до Куби, щоб припинити поширювання марксизму-ленінізму з того острова. Уряд ЗДА ясно заявив урядові СССР, казав Раск, що не може погодитися з тим фактом, щоб на Кубі були совєтські збройні сили. — „Від жовтня, казав секретар оборони, ми робимо все можливе, щоб совєтські збройні сили з Куби відійшли". Раск заявив, що уряд не дозволить на те, щоб на Кубі могло статися те, що було в Мадярщині 1956-го року. Ці слова Раска треба розуміти так, що ЗДА не припалдуться їх спокійно, коли б на Кубі совєтські війська пробували здушити повстання кубинського народу. Раскову відповідь треба вважати за відповідь державного секретаря сенаторові Кітінґові, який того самого дня твердив, що уряд президента Кеннеді не говорить правди американському народові, коли повідомляє, що з Куби совєтські війська відійшли, бо в дійсності, твердив сенатор Кітінґ, СССР забрав частину свого війська з острова, а по ночах привіз нові свої відділи на Кубу, так що на острові є коло 17 000 совєтських збройних сил, стільки, скільки було в жовтні минулого року, а не 14 000, як на початку квітня твердив президент Кеннеді. Кітінґ сказав, що уряд повідомляє, що частина совєтських війська вихала з Куби, але не знає про те, що туди прибувають нові совєтські відділи. З урядових кол у Вашингтоні заявили, що, за даними розвідки, на Кубі немає стільки совєтського війська, на скільки його оцінює сенатор Кітінґ. Кубинська криза ще поглиблася тим, що 18-го квітня таки зрезигнував із головства в Кубинській Революційній Раді д-р Хозе Міро Кардона і після того опублікував 25-сторінковий звіт про свої відносини з урядом у Вашингтоні. Одночасно зрезигнувало ще 5 інших членів 17-членної Ради. Д-р Кардона не дав себе переконати, щоб не опублікував документів про свої зв'язки з американським урядом, бо цим поставить в прикре становище президента Кеннеді. Відраджував Кардоні публікувати свій звіт і колишній президент Ґватемалі Міґель Ідіґорас, який саме тепер відвідує ЗДА. Але д-р Кардона не послухав ані його ані своїх кубинських приятелів і заявив, що його твердження ґрунтуються на розмовах із Вашингтоном та має невдалий виїзд до Коста Ріка. У звіті д-ра Кардони говориться про те, що президент Кеннеді мав йому обіцяти перевести нову інвазію проти Куби і цієї обіцянки не здійснив. Уряд заперечує те твердження кубинського політика і назвав звіт, копію якого щедавнаше була в урядових руках, „перекручуванням" дійсних фактів. Сенатор - демократ Філіп Гарт заявив, що ним очолювана Сенатська Підкомісія в справі кубинських втікачів почне в цій справі слідство. Після відходу д-ра Кардони з Кубинської Революційної Ради — ця Рада продовжувала свої наради під проводом д-ра Манюеля А. де Варони, який є проти того, щоб опублікувати документи про свої зв'язки з Вашингтоном. Деякі кубинські еміграційні провідники вислали президентові Кеннеді свої заяви про те, що вони підтримують його політику в справі Куби. Президент Коста Ріка Франціско Орліч заявив, що д-р Кардона дістане дозвіл на побут в Коста Ріка, але він не матиме права на те, щоб звідтам вести політику та організувати екзильний уряд. Д-р Кардона мав би жити в Сан Хозе, столиці Коста Ріка.

Сталеварні сподіваються втримати збільшені ціни на сталь

Ню Йорк. — Сталеві корпорації і компанії, які в останніх днях збільшили ціну на сталь, сподіваються, що їх крок не пошкодить економії цієї країни, і що збільшені ціни зможуть легко втриматися, бо тепер є щораз то більший попит на сталь. Деякі промислові фірми стараються робити запаси сталі, бо бояться, щоб вліті ц. р. не вибух страйк сталеварів. Сама сталева продукція в останніх часі почала збільшуватися з довгорічної стаґнації. Тому сталеварні вирішили підвищити фонди на інвестиції, щоб розбудувати та змодернізувати машинерію в сталеварнях. Сталеварні мусять уважати і на те, щоб могти вести конкуренцію з закордонними країнами.

Сен. Кейс підтримує Рокефеллера; заявляє, що Голдвотер програв би вибори

Вашингтон. — Сенатор-республіканець із Ню Джерзі Кліффорд П. Кейс заявив на пресовій конференції, що він підтримує ньюйоркського губернатора Нелсона А. Рокефеллера як кандидата на президента в 1964-му році. Одночасно сенатор Кейс заявив, що коли б республіканським кандидатом був консерватист із Арізони сенатор Беррі Голдвотер, то він напевно програв би в таких стейтах як Ню Йорк, Коннектикат, Ровд Айленді, і, можливо, навіть в Пенсилвенії. На думку сенатора Кейса Конґрес повинен добре оцінити намічену програму уряду та ствердити, чи вона здійсниться в потрібному темпі. Ця програма не повинна здійснюватися завширшки, бо тоді вичерпувала б непотрібно фінансові ресурси країни. Вона не сміє також здійснюватися заповільно — ґадає сенатор із Ню Джерзі.

Головний поштмайстер погрожує обмежити поштову службу при зменшенні бюджеті

Вашингтон. — 17-го квітня ствердив в Сенатській Підкомісії головний поштмайстер Едвард Дей, який заявив, що треба буде обмежити поштову службу, коли Сенат погодиться зменшити поштовий бюджет на $92 000 000, як це запропоновано в Палаті Репрезентантів. Дей сказав, що тоді треба буде скасувати доставу пошти в суботу і також не могли б взагалі діставати поштових посилок ті всі урядові та бюра й мешканці нових домів в Ню Йорку, які саме тепер викінчуються, і які додать приміщення для 3 632 льокаторів, і для обслуги яких треба буде нових 92 листоносців. Головний поштмайстер сказав, що Палата прийняла до відома, що пошта мусітиме в новому році вислати 2 400 000 000 нових поштових посилок, але Палата не турбується тим, як це можна буде зробити при зменшеному бюджеті. Нові доми є не тільки в Ню Йорку, але і у Вашингтоні, де є 57 великих мешканевих будинків і в Ґюзоні, де будуються помешкання і бюра для Краймової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації, та в Каліфорнії, де мають збудувати цього року 235 000 мешканевих одиниць.

За допомогою телескопа обсервували буревій на Венері

Вашингтон. — Фаховець від космічних просторів в Каліфорнійському Технологічному Інституті д-р Брюс Морі, доповідаючи на річних зборах Американської Геофізичної Унії, вивив, що в грудні минулого року впродовж трьох чергових днів обсервували за допомогою найбільшого в світі телескопа на горі Паломар в Каліфорнії планету Венеру. Виявлено тоді, що на цій планеті віяв сильний буревій. За допомогою різних інструментів потверджено давнішу думку, яку виявив і „Марінер II", який 14-го грудня летів попри Венеру у віддалі 21,600 миль від тієї планети, що на Венері не є можливе жадне життя. „Марінер II" ствердив, що на Венері є висока температура коло 800 ступнів Фаренгайта. Можна було припустити, що може існувати якесь життя на Венері в її холодних районах, але під час обсервацій телескопом виявлено, що в центральному районі планети температура становить 75 ступнів нижче зера, що не дозволяє на те, що які-будь живі організми могли там існувати.

ПРОФ. В. КУБІЙОВИЧ ДОПОВІДАТИМЕ В УВАН ПРО НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ УССР

Ню Йорк. — Українська Вільна Академія Наук у ЗДА влаштовує в суботу дня 20-го квітня цього року пленарну наукову конференцію, під час якої проф. д-р Володимир Кубійович вигодосить доповідь на тему „Національний склад населення УССР і число українців в світлі переписів 1959 і 1926 років". Доповідь відбудеться в залі УВАН о год. 7-ій вечора при 206 Вест. 100-та вул. в Ню Йорку.

Злука Єгипту, Сирії і Іраку збільшила значення і престиж Нассера

Створення нової Арабської Федерації, в склад якої входять Єгипет, Сирія й Ірак, викликало широкий відгомін і задоволення в арабському світі. На фото: оваційна маніфестація єгипетської студентської молоді в місті Ґіза, влаштовна з приводу проголошення нової федерації.

Каїро. — Позитивний вислід 10-денних переговорів авторитетних представників Об'єднаної Арабської Республіки, Сирії і Іраку з рішенням об'єднатись в одну федеративну державу під назвою Об'єднана Арабська Республіка та з Ґамалем Абдель Нассером, як її першим президентом, — це великий персональний успіх Нассера, який може значно здійснити його впливи на цілому Середньому Сході — ствердують західні обсерватори. Правда, треба буде довшого часу, щоб перевірити, наскільки практично буде переведена та злука, і чи вона в майбутньому проходитиме гладко. Покищо делегати Сирії й Іраку вернулись до своїх столиць та розпочали пропаґанду за переведення постанов про злуку в дійсність. Впродовж найближчих п'ятьох місяців має бути складена конституція, яка має бути затверджена у всенародному плебісциті. Для цієї конституції взято принципи її напрямні з різних джерел, включно з кораном і американською Конституцією. Покрі фразами про „політичну демократію" і „соціяльну рівність", говориться там про дві парляментарні палати на зразок американського Конґресу з правом Президента голосувати „вето" проти парляментарних постанов, але й правом парляменту — опрокидувати „вето" двома третинами голосів. Президент об'єднаної республіки буде тежголовним командантом збройних сил. А втім, конституція має застереження проти „диктатури пролетаріяту" та взагалі проти диктатури одної кляси.

Єгипет вимагає обсерваторів від ОН для Ємену

Каїро. — Речник Об'єднаної Арабської Республіки заявив, що логічним наслідком попередньої акції, яку в спорі доколи Ємену перевів недавно американський дипломат Елсворт Бункер, повинно бути вислання до Ємену обсерваторів від Об'єднаних Націй. Якщо вони стверджують, що Савді Арабія активно не помагає єменським монархістам, то вона, Об'єднана Арабська Республіка, відкличе відтіль свої війська. Річ у тім, що Об'єднана Арабська Республіка вислала була 28.000 свого війська з танками і літаками для підтримання перевороту, що його теперішній республіканський президент Ємену Абдуллах аль Салял проти короля Мохаммеда аль-Барда. Тоді Савді Арабія і частинно Йорданія почали помагати названому королеві, що його підтримали вірні йому кочівні арабські племена в Ємені. ЗДА визнали новий тамошній республіканський режим, але старалися поладнати спір, щоб не псувати собі взаємин з Савді Арабією. Елсворт вернувся вже до ЗДА і ЗДА підсумовують становище Єгипту, щоб Об'єднані Нації вислали до Ємену своїх обсерваторів. Про Ємен є суперечні відомості: за одними — республіканський про - єгипетський режим тримається виключно завдяки єгипетському війську, за іншими — теперішній режим панує в краю і завів там лад, за винятком неспокійних прикордонних племен.

ПАПА СТАРАЄТЬСЯ ПРО ЗВІЛЬНЕННЯ КАРДИНАЛА МІНДСЕНТІ

Будапешт. — В минулий четвер 18 квітня ц.р. прибув до Будапешту з Відня австрійський кардинал Франц Кеніґ з очевидною місією від Папи перевести розмови з мадярським кардиналом Иосифом Міндсенті, мадярськими властями й американською амбасадою в Будапешті з ціллю—добитися від комуністичного уряду на Мадярщині звільнення кардинала Міндсенті. Кардинал Иосиф Міндсенті, католицький примас на Мадярщині був засуджений в 1949 р., після захоплення комуністами влади в Мадярщині, на смерть з заміною на досмертну в'язницю за „зраду, шпигунство, підривну роботу і спекуляцію валютою". Звільнений під час повстання в 1956 році, він схоронився до американської амбасади 4 листопада 1956 року, коли йому грозило повне арештування комуністами, що їх владу відновили совєтські танки, — і від того часу він перебуває в амбасаді, займаючи в ній дві малі кімнати на найвищому поверсі амбасадорського будинку. Комуно-мадярський уряд радий би позбутися кардинала Міндсенті, який для мадярів є символом спротиву проти комуністичного режиму та символом переслідування Церкви. Тому уряд погоджувався запевнити кардиналові вільний переїзд з Будапешту до Риму, з тим, щоб він більше не вертався. Однак кардинал Міндсенті домагається привернення йому юридикції над Католицькою Церквою на Мадярщині, яку комуністи старалися перебрати в свої руки, стараючись перемінити частину єрархії й духовенства, щоб відносини між Церквою і комуністичним режимом „унормувати" поза Ватиканом і без уваги на становище Ватикану. Але ця спроба деморалізувати духовенство не вдалася і комуністичні власті на Мадярщині, так само як у Польщі чи в Хорватії, переконалися, що нарід в масі є вірний Церкві та її леґальній, підчиненій Римові, єрархії. Тому, під одночасним натиском з Москви, що ніби хотіла б поправити свої взаємини з Заходом з уваги на внутрішні трудноощі та конфлікт з Китаєм, уряд Яноша Кадара ніби дав пізнати, що він радий би розв'язати проблему кардинала Міндсенті. Вправді проголошена амнестія для учасників повстання з 1956 року не стосується кардинала Міндсенті, засудженого за вищезгадані „кримінальні" злочини, проте речник мадярського уряду дав пізнати, що уряд помилував би також кард. Міндсенті, як би той зголосив таке прохання. Проте кардинал Міндсенті відмовився зробити це, бо тим самим він признавав б до злочинів, що їх йому закидали комуністи. Папа — за твердженням західних газет — готов дати кардиналові Міндсенті високе становище у Ватикані і затвердив його там, якщо комуністичний уряд на Мадярщині дав би йому змогу виїхати на почесних умовинах. В цій саме справі приїздив кардинал Кеніґ до Будапешту. Він приїхав автом австрійської амбасади в Будапешті, але заїхав просто до американської амбасади. Там він перевів чотири години. Поза ствердженням цього одного факту—ані американська амбасада у Будапешті, ані мадярський уряд чи сам кардинал Кеніґ ні ватиканські кола — не опрілюднили нічого про зміст 4-годинних нарад кардинала Кеніґа у Будапешті. В тому самому дні кардинал Кеніґ вернувся до Відня.

Марокко має вернутись до конституційно-демократичного устрою

Рабат. — Марокканський король Гассан II заявив, що вже 17 травня ц. р. відбудуться вибори до нижчої палати марокканського парляменту та що від жовтня ц. р. почнуть діяти ті демократично-устроєві установи, що їх визначила т. зв. королівська конституція Марокка з грудня мин. року. Король Гассан запевнив, що „кожний голосуючий марокканець зможе вибрати собі того кандидата, що його вважає за найкраще й найбільш здібного та кваліфікованого заступати його інтереси на місцевому й краєвому ґрунті". Однак король відмовився, негайно, ще перед виборами змінити теперішній уряд, що складається з членів „Монархістичного фронту для оборони конституційних установ", зате не мас репрезентантів національної партії Істікляль ані лівої „Краєвої Унії народних сил". Ці дві останні партії веруть опозицію проти теперішнього уряду і заздалегідь перестерігають, щоб той уряд не робив виборчих зловживань. Сам король Гассан признає, що вибори будуть „гарячим і важким іспитом" та апелював до марокканців, щоб вони виявили у виборах свою політичну зрілість.

Адвентисти Сьомого Дня ведуть кампанію проти курення цигарок

Вашингтон. — Адвентисти Сьомого Дня ведуть в різних містах кампанію проти курення цигарок, влаштовуючи в цій цілі зібрання, на яких говориться про шкідливість нікотину. Очолює цю кампанію д-р Вейн Мек Фарленд, який твердить, що громадянство добре знає про шкідливість курення, але не багато є тих, які мають волю на те, щоб припинити курення. Уряд Публічного Здоров'я слідкує за цією акцією і сам збирає дані про те, як впливає курення на здоров'я курців. Уряд Публічного Здоров'я має опублікувати дані про курення вкінці літа або на початку осени, і сподіваються, що ця публікація матиме великий вплив на консумцію цигарок. Адвентисти ведуть акцію за допомогою викладів, фільмів, рекомендації відповідної дієти та фізико - психічної терапії. Їхня акція в деяких містах втішається добрим успіхом. Плян звичайно триває три дні.

1100-ття річниця свв. Кирила й Методія

Цього року припадає 1100-тя річниця апостольських трудів двох Святих Братів, відомих в історії під назвою „Апостолів слов'ян" — святих Кирила й Методія. З нагоди тієї річниці Папа Іван XXIII видасть спеціяльну Енцикліку, присвячену незвичайним апостольським трудам тих святих Угодників Божих, діяльність яких позначилася теж на землях старої України - Руси. В місяці лютому ц. р. Римський Архиєрей згадав про цей при одній нагоді цей Ювілейний Рік Кирило-Методієвого та словянського Сходу. зазначивши, що в ті столиці центральної Европи, де будуть відзначати ті роковини, він вишле свій спеціяльний Папський даруною - привіт; архиєрейські ювілейні свічі. Тисячелітню річницю Св. Кирила й Методія відзначено було торжественно в центральній й східній Европі, також з тієї нагоди тодішній Папа Лев XIII видав був окрему Енцикліку до християнського світу. Вістку про сподівану Енцикліку Папи Івана XXIII з нагоди одинадцятьсотлітньої річниці Свв. Кирила і Методія подав журнал „Добрий Пастир", офіційний орган словацької братської організації в ЗДА, ці назові „Словацької Федерації в Америці". Ювілейні відзначення в честь тих святих „Апостолів Слов'ян" на терені ЗДА відбудуться заходами й під патронатом вище згаданої словацької організації в ЗДА.

Українська хроніка

● Студійний день, присвячений творчості сучасних молодих поетів на Україні влаштовує Українське Академічне Товариство „Зарево" в Ню Йорку в неділю дня 21-го квітня ц. р. в залі Літературно - Мистецького Клюбу о год. 21-ій по пол. У програмі цього студійного дня передбачене вступне слово Євгена Маланюка, доповідь Юрія Лавриненка - Дивина й Оксани Зінкевича про молодих поетів в Україні і читання поезій Ліни Костенко, Івана Драча, Миколи Вінграновського, Віталія Коротича, Євгена Гуцала, Ірини Жиленко, Світлани Йовенко та ін. Цього ж самого дня о год. 7-ій веч. відбудеться мистецька частина з виступами Ірини Кіпа, Ірини Демидович, Юрія Савченка, Анни Гасюк і Юрія Савицького.

Франція включає в народне господарство 850.000 втікачів з Альжиру

Париж. — Великим успіхом теперішнього режиму генерала де Голя у Франції є ступневе, але безперервне і успішне включення в прерізні ділянки життя континентальної Франції 850.000 французів, які втекли з Альжиру після здобуття ним самостійности. В Альжирі залишилось всього ще коло 150.000 французів. Від липня мин. року, коли настала ця масова втеча з Альжиру головно до південної Франції, втікачі діставали державну допомогу. Вона скінчилась в липні цього року. Втікачів швидкою ходою приймали на працю. Французький уряд покликав був до життя спеціяльні установи, що зайнялись приміщуванням втікачів на працю і помешкання. Коло 225.000 працедавців мусили зголосити урядові запотребування на працівників, при чому першенство мали втікачі з Альжиру. Так і тепер, в минулу середу, у французьких газетах появилося оголошення, що 50.000 вільних місць на працю відкриті впродовж одного місяця для французько-альжирських втікачів. У Франції нема безробіття, а — навпаки — відчувається брак фахових робітників і ця обставина спричас розв'язання проблеми таких великої маси втікачів. Разом із соціяльно-економічним розв'язанням цієї проблеми зникає теж первісна політична загроза, джерелом якої було огірчення альжирських французів проти де Голя, який нібито „затратив" Альжир у користь арабів.

● На Тайвані (Формозі) вільно-китайський уряд Чіянґ Кайшека урочисто відзначував 796-ті роковини народження Джинґісхана, який в 12 сторіччі заснував Монгольську династію. Джинґісхан помер 1227 року.

Конго змінило міністра закордонних справ, що є тепер в Америці

Леопольдвіль. — Конголійський прем'єр Сиріль Адула перевів реорганізацію свого уряду, при чому прийшла зміна також на становищі міністра закордонних справ Жістена Бомбоко. Його призначено на міністра юстиції, а на його місце іменовано 30-річного Мабіка - Колянду, теперішнього професора адміністрації і права в конголійському університеті. Однак Жістен Бомбоку саме тепер перебуває в Ню Йорку, приїхавши до головної кватири Об'єднаних Націй для переговорів у справі призначення військових інструкторів для конголійської армії і інших подібних справ, що ними займається місія ОН в Конґо. Тому конголійський прем'єр Адула, проголошуючи листу нового свого уряду, водночас підкреслив, що Бомбоко користується повним довір'ям уряду та що він є — до часу закінчення своєї місії — леґальним представником Конґа.

В АМЕРИЦІ

● Різні одягові фірми заявляють, що вони радо зробили б дружині Президента пані Кеннеді новий модель одежі, довідавшися, що вона сподівається третьої дитини в серпні цього року. Фірми гадають, що американські жінки радо купували б той модель, який почала б носити дружина Президента. Покищо пані Кеннеді ще не носить одежі, достосованої до її майбутнього материнства.

● Молодший брат Президента сенатор Едвард М. Кеннеді заявив, що та обставина, що його брат урядує в Білому Домі, ані не приносить йому жадної помочі, ані не шкодить йому в виконуванні сенаторських обов'язків. Мій брат Президент, казав сенатор Кеннеді, знає добре, що не є зручно підтримувати мене, бо це мені шкодило б, а не допомагало. Едвард Кеннеді заявив, що він буде старатися про перевибір на теперішнє становище, бо його вибрали до кінця 1964-го року.

● Грецький православний архиєпископ Яковос, який очолює Грецьку Православну Церкву в Північній і Південній Америці, повідомив, що він сподівається незабаром дістати запрошення від кардинала Ричарда Кушінґа з Бостону, щоб спільно „інтимно" обговорювати справу церковного об'єднання. Архиєпископ Яковос заявив, що він не сподівається, щоб в найближчому часі настало об'єднання Православних Церков із Римо-католицькою.

У СВІТІ

● В Англії прийшло наприкінці мин. тижня і в саму Великодню неділю до сутичок між поліцією і комуністичними та пронімецькими пацифістами, що демонстрували проти атомового зброєння. Поліція сконфіскувала летючки, що їх розкидували демонстранти, в яких були докладні мапи з атомових влаштуваннями в Британії та інформації про пляни британського уряду у випадку атомової атаки на Британію. Сподіваються інтерпеляції в парляменті, яким чином комуністи добули ці державні тайни.

● Щодо малої арабської держави на Арабському півострові Ємен — прийшло до порозуміння між Об'єднаною Арабською Республікою та Савді Арабією. Арабська Республіка обіцяла відкликати з Ємену своїх 28.000 вояків, які підтримали республіканську революцію проти короля Мохаммеда аль-Бадра 28 вересня мин. року, а Савді Арабія обіцяла не помагати більше єменським монархістам. ЗДА визнали режим республіканського президента Абдуллаха аль-Саляля та посередничали в тамошньому конфлікті.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.5;0 three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Зміна уряду в Канаді

З формальним дорученням лідерові Ліберальної партії в Канаді, Лестерові Пірсонові, місії створити новий уряд — фактично закінчився майже 6-річний період урядування лідера Консервативної партії Джана Діфенбейкера і розпочалась нова ера в історії тієї країни. Як довго вона триватиме — ніхто не всилі передбачати, бо новий канадійський уряд не має тривкої парляментарної підвалини. На 256 послів Ліберальна партія дістала всього 130 мандатів, і тому, не маючи власної абсолютної більшости, мусить користуватися підтримкою частини 24-членної соціялістичної партії Соціяльного Кредиту, коли водночас друга частина тієї партії і 17-членна права Нова Демократична партія певне лучитимуться з 94-членною Консервативною партією в опозиційних лавках. Факт, що лише три з-посеред 24-ох послів партії Соціяльного Кредиту запевнили Пірсона щодо своєї підтримки, даючи йому більшість дослівно одного голосу, не є джерелом райдужних надій на довговічність цього нового уряду.

По суті справ, новий уряд виявить своє становище до найважливіших актуальних справ впродовж тих „60-ох днів рішень", що їх заповів Лестер Пірсон. Ці рішення мусять стосуватися головно економічної ситуації в Канаді та направи взаємин із З'єдиненими Державами та Британією. Відомо, що Джан Діфенбейкер заявився був проти атомової зброї для канадійського летунства і проти участи Британії в Европейській Економічній Спільноті. Лестерові Пірсонові буде дуже трудно провести ревізію становища Канади в цих двох справах, коли канадійські соціялісти, які в засаді підтримуватимуть його ліберальний уряд, якраз у тих двох справах солідаризуються з британськими соціялістами з Партії Праці. У користь Лестера Пірсона свідчить його довгий державницький і парляментарний досвід та його персональний престиж. Адже Лестер Пірсон недарма має у своєму політичному життєписі позиції амбасадора у Вашингтоні, міністра закордонних справ, президента Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй і лавреата мирової нагороди Нобеля.

Дивлячись на цю зміну уряду в Канаді з українського становища — не можна промовчати, що з іменем Джана Діфенбейкера були зв'язані його відважні антисовєтські виступи в Об'єднаних Націях в обороні уярмлених Москвою народів, зокрема „волелюбних українців", його прегарний виступ на відкритті пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вінніпеґу, притягнення ним до членства в своєму уряді Михайла Стара - Старчевського й інші вияви симпатій до України й українців. Однак, водночас, годі заперечити, що за його урядування становище Канади до справи торговельного бойкоту Куби, рятування комуністичного Китаю від голодової катастрофи і згаданої справи атомового узброєння не могло викликати захоплення. Проте, політика держав керується не симпатіями - антипатіями прем'єрів, а державними інтересами. Канада належить і належатиме до Атлантійського Союзу й залишиться найближчою сусідкою ЗДА. Її неповна 20-мільйонове населення складається теж з кільканадцятьох національних груп, між якими українці стоять на 4-му місці, а тамошні національні групи зберігають свою маркантну особовість. Тому національна проблематика грає там ролю поважнішу, як у ЗДА, де сильніше діє „перетоплюючий котел", і тому визвольна проблематика уярмлених народів там актуальніша. Канадійські українці ставляться до кожного свого уряду льояльно, як громадяни тієї країни, і спокійно очікують виявлення становища нового уряду в конкретних справах внутрішньої та закордонної політики.

Як колись — за Миколи І...

Започаткований в Совєтському Союзі після березневих виступів Хрущова й Ільїнова погром у літературній і в мистецькій ділянках дуже нагадує геніяльну Шевченкову візію із його поетичної комедії „Сон", у якій він виводить московського царя із його підлеглими. „Дивлюсь, — писав у своєму „Сні" Шевченко, — цар підходить до найстаршого... та в пику його як затопить!.. Облизався неборака та меншого в пузо — аж загуло!.. А той собі ще меншого туза межи плечі; той меншого, а менший — малого, а той — дрібних, а дрібнота уже за порогом як кинеться по вулицях, та й давай місити недобитків православних; а ті — голосить та верещать... Та як ревнуть: — Гуля наш батюшка, гуля! Ура! Ура! Ура-а-а-а!"...

Наведений уривок доводить, що в московській державно - політичній системі за останніх 125 років нічого не змінилося. Спадкоємець самодержавних царів — кремлінський самодержець Нікіта Хрущов дотримує в усьому поведінки своїх попередників. Виступаючи на кремлівській „зустрічі" з діячами літератури і мистецтва 8-го березня цього року, Хрущов достеменно так само, як скарикатурований Шевченком цар Микола, „затопив у пику" декількох світочів із совєтського літературного Олімпу. Дісталося від нього не тільки Еренбургові, Некрасову та Євтушенкові, але й посередньо його ж таки сатрапам і комісарам від літератури з окремих совєтських республік. Всі вони тільки пооблизувалися і, за прикладом Хрущова, як на команду, почали церіщити куди попало, то в пузо, то межи плечі, своїх підлеглих, а ті — уже усяку дрібноту і недобитків. Облизавшись після напучувань і поличників Хрущова, київські підгорні і скаби кинулися громити своїх підлеглих із республіканських установ і обласних комітетів, вибираючи для безпосереднього побиття деяких „єретиків" — абстракціоністів і формалістів — із київського вже Парнасу.

Проте, в усьому цьому самопобиванні і самообплюовуванні сатрапи і підлабузники кремлівських самодержців перевищили своїх попередників, колишніх царських дворян і бюрократів. Ті побивали своїх підлеглих згідно з ієрархією, чи пак чинами, вищий — нижчого. Нинішні сатрапи й комісари кидаються купою місити в першу чергу тих, що їм уже дісталося добре від самого самодержця. З цього погляду дуже показовими були виступи Підгорного, Скаби й інших промовців під час київської „ідеологічної" наради, що відбулася 8 і 9 квітня цього року. Не зважаючи на те, що Хрущов і Ільїчов розтерощили „вправ" Еренбурга, Некрасова, Євтушенка, Підгорний, Скаба та й усякі павличкі не завагалися добивати названих письменників, вимагаючи від них самозасудження, каяття і вдаряючи їх у такі місця, в які ще не копнули їх у Москві.

Поновлюючи в такий спосіб подекуди колишню імперську традицію, слуги й поплентачі большевицького режиму дотримуються тієї традиції докладно у безупинному звеличуванні тих, що їх б'ють і місять, кричучи „ура!" своїм „батюшкам". Звеличували Хрущова за його піклування справами літератури і мистецтва не тільки його ж безпосередні сатрапи Підгорний і Скаба. Підлабузнювалися до нього навіть деякі з поетів, як, наприклад, Андрій Малишко, який гльорифікував Хрущова, як „вірного ленінця та невтомного борця за мир і щастя всіх народів" і пропонував обрати його до почесної президії київської наради, що й відбулося „з великим піднесенням", докладнісінько так само, як це відбувалося колись за Миколи І-го чи недавно за Сталіна, надхненника здійснюваної тепер Хрущовим політики в ділянці літератури та мистецтва.

ПРОВАЛ НА ФРОНТІ МОЛОДІ

Крім справ сільського господарства, які недавно відбутий Пленум Центрального Комітету компартії України знайшов незадовільними, він розглядав також справу „перебудови роботи та завдання комсомольських організацій України..." І з того, що на пленумі говорилося, виглядає, що становище з вихованням молоді теж незадовільне.

Про цю другу точку порядку нарад Пленуму звітував перший секретар Центрального Комітету Комсомолу Ю. Єльченко. Але із змісту його доповіді, надрукованого у „Радянській Україні" з 28-го березня, не багато можна довідатися, за вийнятком одної його завваги: „Там, де ми чогось недоробляємо, де існує шкідливе заспокоєння, в середовищі молоді знаходять собі сприятливий ґрунт прояви буржуазної ідеології, антигромадських вчинків, неправильної поведінки в побуті і в колективі, прояви нігілізму".

Це загальникове ствердження першого секретаря комсомолу поширив у своїй заключній промові на Пленумі перший секретар ЦК компартії України, Підгорний. Про це пише „Радянська Україна" з 29-го березня цього року:

„Далі тов. Підгорний докладно спиняється на питаннях виховання молоді. Ці питання, говорить він, набувають особливого значення саме тепер, в умовах загострення ідеологічної боротьби двох систем — соціялістичної і капіталістичної. На ідеологічному фронті нам протистоїть не тільки величезна імперіялістична пропаґандистська машина за кордоном, а й піп та пресвітер з релігійної секти, обиватель із залишками приватновласницької психології і антирадянськими анекдотами, хуліган і п'яниця, з їх моральною розбещеністю".

Отже, не зважаючи на шалену антирелігійно - атеїстичну пропаґанду, яку ведеться в Україні, все ще „і піп і пресвітер з релігійної секти" є для підсовєтського народу такою самою небезпекою, як імперіялістична пропаґандистська машина за кордоном. Хоч в підсовєтську людину втовкмачують різними формами пропаґанди, що в СССР життя стало чудове („наша чудесна дійсність"), обиватель із „залишками приватновласницької психології" — а тому обивателеві найменше 50-60 років, і він або був дитиною на початку революції або народився й виховався за совєтської влади — не вірить у це, і поширює антисовєтські анекдоти, в яких висказує свій погляд на все, що діється в Совєтському Союзі. Там постала навіть фіктивна інституція „радіо Вірменія", якій приписують ті анекдоти. Для нарад Пленуму дуже підходив би такий анекдот того радіо: на питання, що то є хаос, громадянин СССР відповідає: „Справ совєтського сільського господарства не торкаюсь!"

Що хуліганство і пиянство стали масовим явищем в СССР це вже здавна відомо із совєтських таки публікацій. Підгорний тільки підтвердив це у своїй промові. Але він зробив і інші ствердження:

„В соціялістичному суспільстві немає об'єктивних умов, що породжували б антигромадські явища, вони глибоко чужі самій природі нашого ладу. Однак, пережитки капіталістичного минулого, прояви буржуазної ідеології і моралі живучі, тим більше, що вони підтримуються і підігріваються ворожою закордонною пропаґандою, що буржуазна ідеологія просочується до нашого середовища з капіталістичного світу. Підступний ворог намагається вплинути на радянських людей, особливо на молодь, посіяти серед неї настрої аполітичности й безідейности, похитнути її патріотичні почуття, розкласти марально".

Справа стоїть якраз навпаки. Власне совєтський лад породив і породжує багато таких розкладових явищ в суспільності, яких немає в країнах з капіталістичним ладом. Чому в Совєтському Союзі спекуляція є масовим явищем, чому таким явищем є крадіжки, що поширилися від найнижчого щабля суспільности до найвищого? Якби низькооплачувана людина не крала там, то вона із своєю родиною померла б з голоду. А ті, що їм живеться добре, крадуть, щоб жити ще краще. „В Совєтському Союзі крадуть всі", — сказав один журналіст, який недавно приїхав із СССР.

Ми недавно писали на сторінках „Свободи" про одного директора фабрики в Харкові, який „доробився" великого майна тому, що „мав у кишені" всіх місцевих голівачів, включаючи партійні органи і міліцію. А той директор фабрики і всі інші хабарники — це люди, які все своє життя „дихали соціялістичним повітрям".

До крадіжок, до хабарництва, до пиятства, до групового ґвалтування жінок (див. зміни карного закону в СССР) „підступний ворог" не намовляє, всі ці злочини в СССР породжують „об'єктивні умовини", які створив совєтський лад.

І ще Підгорний у своїй промові сказав таке:

„Чому ж буржуазна пропаґанда знаходить інколи поважний ґрунт серед частини молоді, яка все своє життя дихала повітрям соціялізму? Насамперед тому і саме там, де занедбано нашу ідеологічну роботу. Найменша прогалина в ній, послаблення гостроти і пильности зразу ж відкривають можливості для проникнення ворожого впливу, для проявів серед нашої молоді аполітичности, яка у свою чергу призводить до порушень моралі, дармоїдства тощо".

Читаючи цей уступ промови Підгорного, кожний неодмінно мусить запитати: чого ж варте все комуністичне виховання молоді, вся совєтська система з її ідеалами та вся пропаґандивно - ідеологічна робота, коли найменша прогалина в ній, найменше її занедбання відкриває можливості ворожого впливу серед молоді, робить молодь — аполітичною?

Бо все це виховання, всі ідеали — це докраю нудні трафарети, які вбиваються у свідомість молоді механічно, це пусті фрази, за якими криється духова пустка, це — духовий концентраційний табір, в якому совєтська молодь душиться і з якого хоче вирватися.

(абв.)

Нова назва „Російського Центру" при Фордгемському університеті

При Фордгемському католицькому університеті в Ню Йорку дванадцять років існував дуже активний під ідеологічно - програмовим і видавничим оглядом „Фордгемський Російський Центр". Завданнями цієї високої наукової установи під патронатом Фордгемського університету було — нав'язувати зв'язки й поширювати співпрацю з російським православним світом — у вільному світі, також, по можливості — з аналогічними академічними осередками Російської Православної Церкви в Совєтському Союзі. Згаданий „Російський Центр" також допомагав — і треба признати дуже успішно — пізнаванню „російського православ'я" серед американського католицького світу, на терені ЗДА і поза ними. Заходами цього Центру видано поважну кількість відповідної церковної літератури в англійській мові, на терені Фордгемського університету, заходами „Російського Центру" влаштовувано чимало наукових з'їздів, конференцій, дискусій і зустрічей — стисло академічного характеру. На форумі цього Центру виступали визначні особи з-посеред православних наукових кіл у ЗДА.

У відношенні до нас, українців, нема куди правди діти, там панувало відоме й окаянне російське „блискуче відокремлення". Тепер, як звітують американські католицькі пресові аґенції, за згодою Ватикану перейменовано Фордгемський „Російський Центр" на „Центр Східніх Християнських Студій ім. папи Івана XXIII". Це у зв'язку з далекосяглими, історичними рішеннями Папи Івана XXIII, заініційованими ним під час і після першої сесії Ватиканського Собору — у відношенні до Православного Сходу.

Теперішнім директором цього перейменованого Центру є о. Поль Мельо, бельгійського походження ісусовець, який був висвячений у візантійському обряді. З нагоди перейменування Фордгемського Центру, цей визначний науковець ордену Ісусовців заявив, що слід сподіватися тепер „нової ери більшої й тіснішої співпраці поміж католицьким й православним духовенством".

Хочеться вірити, що тепер, після перейменування цього Центру, його працями й програмою більше зацікавляться відповідні українські церковні кола обидвох наших віровизнань.

Н. Н.

● **Совєтська преса**, за очевидним наказом з Політбюра компартії, почала кампанію за виключення з спілки совєтських письменників Євгенія Євтушенка. Таким чином, мабуть, буде припечатана доля і кар'єра 29-річного письменника, який — спершу прославлюваний, як молода письменницька зоря — став предметом партійних атак від появи його поеми „Бабин Яр", з очевидним оскарженням большевиків в антисемітизмі Євтушенко мав приїхати до ЗДА і взяти участь в симпозіоні письменників, що його приготовляє Принстонський університет. Професор, який займався приїздом Євтушенка, дістав від нього депешу, що він „захворів".

Гей пластуни — гей батьки

Хочу відмітити дві події з пластового життя в Ню Йорку, які відбулися 24 лютого і 2 березня. Одна з них мала дуже гучний характер, друга пройшла непомітно. Маю на думці пластову костюмову забаву для новацтва і Загальні Збори Пластприяту. Костюмовою забавою батьки живо зацікавилися і приготовлялися до неї заздалегідь. Зате Загальні збори Пластприяту, заповіджені на 22 грудня м. року, не відбулися з огляду на дуже малу кількість присутніх.

Цьогорічна забава для новацтва на тему „Гостина у морського князя" випала імпозантно, так, як і попередніми роками. Мами вложили дуже багато праці у виготовлення костюмів. Не одна з них не доспала багато ночей. Кожна найшла час і не пожалувала грошей, щоб лише її „чіча" виглядала гарно на тих кілька годин забави. 11 літ підряд відбуваються такі забави. 11 літ зацікавлені ними не тільки діти, але і батьки. Кожного року фреквенція на них зростає і в залі Народнього Дому вже майже неможливо примістити всіх глядачів. Ось числа: в 1961 — 500 осіб, в 1962 — 600 осіб, в 1963 — 700 осіб!

От вам один образок з забави: на залі під проводом пластунки-сеньйорки п. Гойдиш і жертвенних сестричок і братчиків танцюють моряки, чумаки, лебеді, водні зірки, коралі, русалки, водорості, козаки і мухомори та різні інші морські дива. Сміх, спів, крик. Буфет під зарядом Пластприяту має також свій „великий день". Батьки розсілися по кутках, подивляють своїх „потіх" і в розмовах висловлюють своє признання нашій молодечій організації. При однім гурті ви підслухаєте, що на наступний рік пора би вже Пластові і Пластприятові подбати про інше, більше приміщення на забаву, при другім почуєте, що вже найвищий час спромогтися Пластові на свою власну репрезентативну домівку і залю. Але всі в один голос стверджують, що Пласт має велике виховне значення і всі повинні ним гордитися і дати йому підтримку. Який приємний настрій! Велика пластова родина: діти і батьки разом в одній піднесеній атмосфері!

А ось вам інша картина. Тиждень пізніше; 2 березня в домівці Пласту. Загальні Збори Пластприяту. Заля невелика, зате порожня. Збори починаються з годинним запізненням зогляду на недостатню скількість присутніх. Всього 26 осіб. Уступаюча Управа складає звіт. Чуємо цікаві цифри. Нюйорська Станиця Пласту нараховувала в минулому році 686 активних пластунів. 275 зареєстрованих батьків в Пластприяті, але свої членські внески платили лише 127 осіб. Членські вкладки пластунів є невеликі — на них матеріяльної бази Пласту будувати не можна. Завданням Пластприяту є допомогти і роздобути фінанси на утримання Пласту і на придбання Пластового Дому. Пластприят платить 75% за приміщення Домівки і майже 7 тисяч зібрав вже на закуп Дому. Всі ті гроші походять з вкладок членів і з доходів з влаштовуваних імпрез. Купно Дому є найпекучішою справою.

І мимоволі пригадую собі всіх тих батьків, які були тиждень тому на забаві і так щиро захоплювалися працею Пласту. Де ж вони тепер? Бо ж від них, батьків, залежить багато, якщо не все. Вони повинні прийти з допомогою виховникам Пласту. Час усвідомити собі, що Пласт, — це не тільки справа пластунів-дітей і сеньйорів, — це справа нас всіх! Не від пластунів, а від батьків буде залежати, коли діти дістануть добру домівку і не будуть відбувати своїх сходин при поломаних столах і сидіти на поломаних стільцях. Кожний батько, дитина якого належить до Пласту, повинен почуватися до обов'язку належати до Пластприяту, платити свою вкладку і брати активну участь в його праці. 26 осіб, присутніх на зборах, чуда зробити не зможуть. Правда, є деяка скількість батьків, які щиро помагають Пластприятові при влаштовуванні імпрез і вони цілком заслужили на подяку, яку їм зложила імпрезова референтка. Але, де всі інші?!

Ніна І.

НА ТЕМИ ДНЯ

З школи УНСоюзу

Святий Великдень щасливо опровадили, паску з'їли, гагілок відспівали — тепер треба вертатись назад до сірих буднів, до мозольної праці для добра народу і трохи для себе. Саме перед святами шановний фінсекретар нашого 457-го Відділу, пані Надя Литвиненко, роздала нам, членам Уряду, гарні писанки від Батька - Союзу, тобто наші чеки, і тоді саме блиснула мені в голові гадка, що народні інтереси можна дуже гармонійно сполучити з власними, працюючи активно й з ентузіязмом для УНСоюзу.

Впевнила мене в цьому переконанні наша Ювілятка - „Свобода", друкуючи в 68-му числі, на першій сторінці, фото усміхненого мого приятеля Івана Одежинського з Філядельфії, головного радного УНС. Не сам він, дорогі мої, не сам стоїть сфотографований, а з визначними лідерами Республіканської партії, з яких один вручає Іванові „Грамоту заслуги" за велику політичну роботу, проароблену нашим радним під час минулорічних виборів у славній Пенсилвенії.

Американці не мають звичаю розкидати нагородами, і, коли вже когось вирізняють, то це дійсно мусить бути хлопець з ікрою (хоч і не мусить на ікру ходити...). Іван Одежинський належить до таких саме активних, пробоєвих Іванів, — а де найбільш яскраво заблисли й позвинулись його таланти?.. В нашій великій, братській організації, в Українському Народному Союзі! З кожної організаційної кампанії виходив Іван першуном, побивав рекорди за рекордами, здобував відзначення за відзначеннями, а американці це помітили і сказали — „Каман!" — нам такого штурмовика треба! І запрягли його до американської політики.

Ну, Боже йому помагай! Президентом Америки, щоправда, він не може бути, бо закон забороняє та й не має такої фаїної фізиґи, як теперішній наш Пан Президент (цього „джовка" я дозволив собі вкрасти в колеґи Баба Гопа). Але на якогось, скажемо, конґресмена може вихрапатись, тьфу-тьфу, на вроки! А це велика вигода мати свою людину в Конґресі! Чи то прийдеться будувати ще один пам'ятник, чи випускати поштову марку в пошану якогось славного сина України, — йдеш до свого конґресмена просто, як у дим, і не мусиш заскакувати ласки в польського, чеського чи мехіканського...

Наведений приклад — просто клясичний, як можна служити добрій справі і на користь Америки, України і собі самому кривди не зробити, не оскорбити, так би мовити, жінки й дітоґок. Цей приклад показує також, які талановиті й досвідчені громадські діячі виходять з громадської школи Українського Народного Союзу. Іншими словами — коли вже хтось виб'ється на чільне місце в Союзовій системі, то він напевно не посоромить українського імени і між американцями, і між канадійцями чи де хочете. Нав'язуючи до слів завтрішнього св. Євангелія про Тому Невірного, я хочу сказати, що тільки якісь дуже невірні душі не добачують цих користей, що їх дає членство в Українському Народному Союзі і праця для нього.

І к е р

МОВ ЗЕЛЕНИЙ МУР...

Мов зелений мур, передо мною
красувався свіжий ліс весною,
красувавсь убранням
ряснолистим,
переповнений пташиним
свистом.
І, здавалось, що ж
любити дужче
за весну, квітучу та живущу?!

Проминуло за весною літо, —
все навколо золотом повите,
і червоно-жовтою стіною
ліс осінній став передо мною.
І здалось — ні з ним
не порівняти
цю красу, дозрілістю
пройняту!...

Поруділо, облетіло листя,
зник зелений мур, стіна
барвиста...
І відкрились далі неозорі,
і Дніпро проблиснув десь
в просторі.
Видно все!... А я й
не знала досі,
що таке буває в пізню осінь!

НАТАЛЯ ЗАВІЛА

ЮСТ, ЛЧ.

НАШІ ПЕРШІ ДЖЕМБОРІ

(2)

Вже були ми на верхах, на узбіччі Попаді. Але втратили багато часу, обминаючи небезпечні місця, і поблудили трохи. Наші друзі з того боку Карпат на нас чекали, і тому мусіли ми прискорювати ходу. Ґурт наш розтягався чимраз більше. Тільки Влодко і я зі своїм вантажем пнялися щосили по стрімкому узбіччю.

Не забуду я тих гончарських виробів і тих останніх кількасот метрів, коли вгинався я під їх тягарем, а все ж останками сил, неначе в якомусь запамороченні, дрялався вгору. Умовлена година зустрічі давно вже минула. Але таки застали ми ще наших друзів: з-поза кущів вилізли Іван Р. і Микола З., щоб нас привітати. Та я не був для цього здібний, бо повалився на землю, долі лицем і довго лежав, ледве дихаючи, з серцем, здавалося, у горлі...

Надійшли всі інші. Трохи погуторили ми, розпрощалися з „лісовими чортами" і пішли в дві чужі держави по обидва боки українських Карпат. „Лісові чорти" пішли до табору на Сокіл, обладовані нелеґальною „Сурмою", що вані труднощі, і пашпортів до Праги для передачі в Західню Україну.

Пізніше виявились несподівані труднощі і пашпортів до Лондону ми не дістали. Евген поїхав ще в Прагу, а я — до табору наших закарпатських пластунів в Лугах б. Сваляви. Але мій наплечник уже не був мені тягарем, пропаґандивну кераміку забрав від мене пластун Прижмурене Око і потаскав їх на Джемборі.

Зв'язок з закарпатськими пластунами був теж у межах нашої програми. Тоді ще звали ми їх „закарпатськими пластунами", так, як і ціла та волость українська звалась тоді в нас Закарпаттям.

Побув я з ними місяць. Наперед у таборі, де мені при ватрі урочисто дали пластове ім'я „Вітер" („щоб вітер цей частіше привівав до нас з-поза Карпат!"), а потім на мандрівці вздовж цілого пасма Карпат від заходу до Говерлі на сході. Як „закарпатець" був я теж на зустрічі з галичанами недалеко романтичного Синевірського озера і на Говерлі. Там розпрощався з моїми новими друзями і пішов додому.

А „Прижмурене Око", що був емігрантом зі східніх областей, за свою політичну діяльність дістав наказ від чеської влади покинути Закарпаття і поселився в Галичині. У Львові оповідав нам про свою участь в Джемборі в Лондоні, про свої пропаґандивні розмови з різними важливими особами світового скавтинґу. І щохвилини ілюстрував свій звіт наддніпрянським стилем: „А я йому, так сказать, тиць гончарського вироба!", „А я їй тиць гончарського вироба!". І були ми горді з цих успіхів наших гончарських виробів. Тільки я не міг їм забути мого маршу останками сили під крутий верх непривітної Попаді.

***

Минуло чотири роки, і мені знову наказ: готуйсь на Джемборі! Та як же інакше було воно тепер! Вже три роки тому був Пласт розв'язаний польською владою в Галичині. Пластування відбувалось під різними іншими видами й назвами. А проте, й тепер мали ми не абиякі амбіції і надалі вважали себе членами світової громади молоді. Тож уважали ми тепер за особливо важне взяти участь у її світовій зустрічі.

Ця зустріч — Джемборі — мала відбутися цим разом на Мадярщині, в Ґеделе біля Будапешту, отже й віддаль була невелика. До того ж на Джемборі вибиралася велика група закарпатських пластунів, і ми мали шанси вкрутитись між них. Знову було нас двоє: Іван С. з „Чорноморців" і я. Мали ми власним зусиллям дістатися до пластового табору в Лугах на Закарпатті, де відбувався кількатижневий вишкіл учасників Джемборі.

Я вибрав собі шлях через Сколівські верхи, бо знав їх добре з зимових лещетарських мандрівок. І Луги були недалеко з того боку.

І так, одного літнього вечора був я в Славську, недалеко кордону. Сутінки вже лягали на село, тільки добре знайомі верхи Тростян, Ільза, Високий Верх грілися ще в проміннях вечірнього сонця. Було тихо, трохи таємничо в цю сіру годину між днем і вечором.

Я знайшов собі пристановище в ґазди — бойка за селом, повечеряв у нього, але ліг спати таки на призьбі, щоб раненько не турбувати господарів. Не треба було будильника, бо холод і роса, що вкрила мене мокрим рядном, збудили мене досвіта.

Коли перші промені сонця прилетіли з-поза верхів, я був уже далеко на хребті, що вів на Високий Верх. Ще був мокрий і змерзлий, але не мав часу думати про це. Кордон ішов тут полонинами та оголеними верхами, і нелеґального мандрівника було видно здалеку. Тому хотів я бути якнайдалі, заки ясний день міг зрадити мене прикордонній сторожі. Та все таки наздогнав мене день і добре змучив мої ноги й нерви, заки минув я граничний стовпчик і збіг у кущі по „чеському" боці.

Увечері, коли ватра горіла в таборі в Лугах, я вже сидів між друзями — закарпатськими пластунами. Був там уже й Іван.

Два тижні перебули ми в цьому таборі. Тільки комендант Ґрім і ще два-три пластуни знали, звідкіля ми. Для інших, щоб прикрити наш галицький акцент, були ми емігранти, яких так багато жило в Чехо-Словаччині і яких завжди чимало бувало влітку на Закарпатті. Мені теж побільшили моє старе пластове ім'я на „Вітер з Братислави", бо той Юрко Ш., що на його ім'я я мав їхати на Джемборі, жив у Братиславі.

ВСЯ ВЕЛИКОДНЯ ПИСАНКА НА ДОПОМОГОВІ ЦІЛІ ЗУАДКОМІТЕТУ

ПОЖЕРТВИ ВИСИЛАТИ БЕЗПОСЕРЕДНЬО ДО ЗУАДК У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ: UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, 5020 OLD YORK RD., PHILADELPHIA 41, Pa.

Ювілейні дати в житті хору „Дніпро" в 1963 р. в Твин-Сіті

У квітні цього року добігає п'ять років (1958 - 1963) праці українського хору „Дніпро" у Твин Сіті (Міннеаполіс-Ст. Пол, Міннесота). Диригент хору — М. Бринь.

Хор бере участь у загальному культурно-громадському житті українців та виступає з власними тематичними концертами (Різдвяний, Лисенківський, Леонтовича, Шевченка). Нераз хор виступав успішно з репрезентаційною метою перед чужомовною авдиторією в місті і поза містом, у вищих учбових закладах, в телевізії і навіть у стейтовому Капітолі.

Працюючи наполегливо, за розкладом, хор „Дніпро" дбає про поширення репертуару, про високий рівень виконання, а при тому і про підвищення знань своїх співаків-хористів. Пильно дбає хор і про зовнішнє оформлення своїх виступів: декорації, афіші, друковані програми в двох мовах, відповідні до характеру виступу убрання.

Хор видає бюлетень „Вісті", в якому, в стислій популярній формі подаються матеріяли про мистецтво і мистців, музик зокрема, та інші відомості мистецько-музичного характеру. Одним з поважних здобутків праці Управи хору (голова — інж. І. Янович) є опіка над творчими вечорами мистців.

На протязі п'ятиліття, під патронатом хору, при невтомній праці Голови Управи хору, відбулися виступи кількох позамісцевих піяністів і співаків, лекція про образотворче мистецтво. Хор і надалі вважає цю ділянку своєї праці відповідальною і корисною.

28-го квітня під опікою хору відбудеться концерт народної та клясичної пісні. В концерті братимуть участь співаки хору „Дніпро", які вже мають достатню вокальну підготовку для солідного сольового виступу.

16-го червня хор „Дніпро" в Твин Сіті влаштовує Мистецький Вечір з нагоди тридцятиліття ювілею кобзарської праці Григорія Трохимовича Китастого, довголітнього керівника Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка, композитора і бандуриста - віртуоза.

До цього вечора, як і до свого ювілейного, хор старанно готується.

Побажаємо хорові „Дніпро" дальших творчих успіхів.

П. Ш.

Василь Авраменко в лікарні

Василь Авраменко

Приятелі В. Авраменка повідомляють українське громадянство, що 18-го квітня ц.р. перевезено В. Авраменка до Columbus Hospital, 227 East 19th Street, New York, N. Y., між 2-ою а 3-ою евенями, де він має піддатися тяжкій операції, внаслідок нещасливого випадку, що стався 29-го грудня 1962 року.

ДАРІЯ РЕБЕТ У ВІННІПЕҐУ

В часі публічної доповіді пані Дарії Ребет у Вінніпеґу 24-го лютого 1963, спонзори її приїзду, Громада УКТ, Станиця Вояків УПА й Осередок ОУНз вручили їй портрет її мужа сл. п. д-ра Лева Ребета, що був замордований большевиками. Зворушена цим жестом Гостя передала портрет до переховання господарям „Рідної Школи", де примiщуються згадані організації. На фото: справа голова „Рідної Школи" ім. М. Шашкевича В. Зінсоцький, побіч пані М. Коробайло, голова Жіночого Товариства ім. Ольги Басарабової й О. Загорода, голова Братства Вояків 1-ої Дивізії УНА й другі приймають портрет з рук пані Д. Ребет. Побіч неї почесна голова Жіночого Т-ва Ольги Басарабової та голова громади УКТ І. Нестор, як також представники Станиці Вояків УПА й других організацій.

Портрет виконав артист-маляр Роман Коваль. **М. М.**

В справі З'їзду: Перемищини, Ярославщини, Посяння, Лемківщини, Холмщини та Підляшшя

У травні буде рік, як автор цих рядків на сторінках „Свободи" пригадав перемишлянам, що скоро буде 10 літ, як вони відбули в 1953 р. свій З'їзд в Ню Йорку в готелі Бревурт. 330 присутніх говорили тоді, що треба виготовити то само за себе, і що варт приготовити настирний, щоб на ньому здати звіт з діяльності, яку наложили з'їздовці на певних осіб у справі видання пропам'ятної книжки про княжий город Перемишль. Така книга п. заголовком „Перемишль західний бастіон України", появилася.

Пригадуючи про потребу 2-го з'їзду, автор вказав і на місцевості, де можна б відбути з'їзд: Ню Йорк, Філядельфію та Сиракюзи, і вказав, що організування того з'їзду впаде на ту місцевість, яку вибереться. Кожний міг зрозуміти, що автор тих рядків не може займатися з'їздом, бо живе на провінції. Залишається, щоб хтось з ініціятивних одиниць виявив добру волю, зголосив охоту подати свою адресу, подавши до „Свободи" та інших газет оголошення, щоб можна було зійтися, вибрати Комітет, який займався б з'їздом. От субота 1-го червня зовсім відповідна. Можу помогти в перенесці, як буде така потреба. Час біжить. Сходини зробити в Домі Укр. Культури, в домі маєстра Авраменка, який нам відступить одну з домівок для обговорення справи. Ще раз пропоную, щоб хтось із ініціятивних займався цією справою, щоб усталити речинець з'їзду.

Сьогодні чути про численні жалі до Ред. Колегії, а вони зовсім безпідставні, то я зовсім собі дещо перед з'їздом сказати. Поява книжки „Перемишль західний бастіон України", контувала людям доброї волі багато труду, а особливо голові Ред. Колегії п. проф. Б. Загайкевичеві, без помочі якого, не знати, чи книжка була б появилася. Невсипуща праця, численні поїздки, колосальна переписка, переписування матеріялів, пересилка тих матеріялів, і т. п. Все те зайняло 8 літ праці. А коли книжка появилася, які кошти, добігають майже $ 4.000, тяжко їх було мати. Без матеріяльної бази, яку творив п. Андрій Бук, — забавами, трудно собі було б уявити появу книжки. А нині стан такий, що книгарні не розплатилися. Видавничий Комітет зав'язався з себе розсилку книжки на плечі проф. Б. Загайкевича, який розіслав 80 книжок даром, а посилки треба ж було оплатити. Дістали книжку: автори статтей, решта ж, які і досі рецензій не написали, дістали деякі Редакції наших часописів та журналів, наші бібліотеки, УВАН, НТШ, 3 прим. амер бібліотеки: Конгресова і 2 універс., національні бібліотеки: в Лондоні, Парижі, Брюсселі, Відні, Україна — 3 прим.: Львів, Київ, Харків, Польща 3 прим.: Краків, Вроцлав, Варшава, Рим 7 прим.; Єрусалим 2 прим.

Із своїми вийшла заковика, ті, що зложили датки на книжку, не подали зміненої адреси, книжки вертались і треба було їх оплачувати вдруге. Ті що частинно заплатили за книжку, то й досі не вирівняли свого боргу. Праці було понад сили, а кассів повно й різних підозрінь, і тієї праці не хоче дехто бачити.

Не є оправдані жалі і до Редакції і до проф. Б. Загайкевича, що мовляв поминули навмисне деяких осіб. Відповідаю: були в пресі оголошення, просилося людей надсилати матеріяли. Хто прислав, те надруковано, а хто ні, сам собі винен. Проф. Загайкевич в цю книжку вложив багато праці, й підкреслюю ще раз, що без його труду годі собі уявити появу книжки.

Перед 2-им з'їздом, рамці якого ми хотіли б поширити, я вважав за відповідне кинути певне світло на пророблену працю, щоб кожен мав ясний образ про те, що зроблено, і зголосив свою участь у з'їзді.

Петро Ямняк

Пам'яті Юрія Юрієвича Григоренка

Невспіли затихнути спогади про великого мистця сл. п. В. Блавацького в десяті роковини його смерти, як невблаганна смерть забрала від нас його колегу — видатного діяча укр. сцени, актора й режисера сл. п. Юрія Юрієвича Григоренка.

15-го лютого 1963 року помер Він у філядельфійському шпиталі після тяжкої недуги.

Сл. п. Ю. Ю. Григоренко народився в Полтавщині в м. Ромнах 5-го травня 1898 року. Походив з побожного духовного роду. Дід його — протоієрей, прадід — священик. Батько мав духовну освіту, хоч священиком не став. Мати походила з-роду українських шляхтичів Холодовських.

Реальну гімназію закінчив у м. Ромнах, пізніше вчився в комерційному інституті в Києві, але закінчити його через революційні події не довелося.

В 1918 - 19 роках сл. п. Ю. Григоренко в ранзі поручника української армії бере участь в боях з московським окупантом.

По програній визвольній війні Покійний потрапив до пазурів московського ЧеКа. Шість місяців 1920-го року перебув у казематах ЧеКа в Ромнах, а пізніше других 6-ть місяців у Полтаві. Чудом вирвавшись живим з льоху звироднілих чекістів, сл. п. Ю. Григоренко все життя своє не почував себе в доброму здоров'ї.

Любов до театру дістав Покійний від своєї матері. Вона мала особливу пристрасть і любов до театру. Часто бувала на виставах і глибоко захоплювалась грою корифеїв нашого театру — М. Заньковецької, М. Кропивницького, Г. Затиркевич - Карпинської, М. Садовського, П. Саксаганського та ін. В родинному колі оповідала вона про їх високомистецьку гру.

З глибокою увагою слухав малий Юрій оповідання матері. „Оповідання її були і цікаві й образні, пригадував пізніше сл. п. Юрій Юрієвич, що ми (діти), слухаючи, ніби самі були на виставі... І саме від матері перейшла до мене любов до театру, що потягло мене на важкий тернистий шлях актора й режисера".

Ще малим хлопцем з своїми одноклясниками під час літніх вакацій улаштував Покійний театральні вистави, на примітивно побудованій самими ж „артистами" сцені, в садку свого сусіда.

В 1923 році сл. п. Ю. Григоренко вирішив присвятити себе українському театрові. Коли про своє рішення зголосив батькові, батько лише з глибоким сумом відповів: „Такого нещастя ще не було в нашому роді".

Маючи високі здібності в театральному мистецтві, сл. п. Ю. Григоренко своєю працею в театрі вклав і свою частку до збагачення культурних надбань українського народу.

В 1926 році Покійний працював в театрі режисером. З трупою гастролював по містах України. В часи сжовщини залишає трупу й переходить на півлегальне становище, уникаючи цим способом арешту, як „враг народу". Пізніше працює черговим режисером разом з відомим артистом і режисером Гнатом Юрою, що за його лише допомоги Покійний міг улаштуватися на працю в трупі.

В 1943 році сл. п. Ю. Ю. Григоренко з Києва приїхав на еміграцію, спочатку до Варшави, а пізніше до Німеччини, де перебував з родиною в Регенсбурзі в таборах УНРА і ІРО. В таборі організував оперовий ансамбль та поставив безсмертних „Наталку Полтавку" й „Запорожця за Дунаєм".

В 1949 році з Німеччини емігрував до Аргентини, де в 1950 році відкриває театральну студію ім. Курбаса. Студія проіснувала п'ять років і дала здібних молодих початківців - акторів. Силами студії Покійний дав ряд вистав, в тому й таких тяжких по постановці, як „Лісова Пісня", „Боярина", „Наймичка" і ін.

Але надірване здоров'я ще в казематах ЧеКа давало себе знати. Працюючи понад свої слабі сили, Покійний тяжко захворів. Поправившись, сл. п. Ю. Ю. Григоренко стараннями свого земляка й колеги з гімназії в Ромнах п. Петра Дяченка переїздить з родиною в жовтні 1961 року до ЗДА в м. Філядельфію. Надіявся створити тут, приміром, добрий аматорський ансамбль, що постійно працював би для добра, головно, української молоді. На що тепер писав до „Свободи", вказуючи на труднощі в створенні постійного українського театру. Але надіям не довелося здійснитися.

Смерть перервала життя цього невтомного діяча українського театру. По смерті залишила написаних ним дати томи матеріялів до історії українського театру, що ждуть свого видавця.

Тлінні останки сл. п. Ю. Ю. Григоренка перевезено й поховано на українському православному цвинтарі в Бавнд - Бруку, в Н. Дж.

Нехай ця згадка буде прощальним привітом Покійному від працівників сцени, друзів і української громадськости!

А. Малейло

Вдалося з успіхом перещепити людський нерв; збираються перещепити легені

Ню Йорк. — Професор неврології в Медичній школі в Ню Йорку д-р Джеймс Б. Кембелл доповідав в Товаристві ім. Гарві Кушинга у Філядельфії і звітував про те, що йому вдалося вперше в історії медицини з успіхом перещепити частину нерва з однієї особи на іншу людину. Цей нерв, 5.33 цалів довжини, був вирізаний із людського трупа і перещеплений на живу людину. Вдалося осягнути те, що перещеплений нерв почав функціонувати, і відновлено активність мускулів. Техніку цього перещеплення випробувано на 25 пацієнтах, покищо у 8 випадках перещеплення вповні вдалося, а на висліди інших операцій ще чекають. Про успіхи з перещепленням говорив також інший лікар-науковець. Професор хірургії в Міссісіпському університеті д-р Джеймс Гарді, доповідаючи на зборах Федерації Американських Товариств Експериментальної Біології, сказав, що перше перещеплення людських легенів відбудеться не пізніше як через рік. Він сказав, що вже дбайливо випробовано хірургічну техніку такої операції на різних тваринах. Численні лікарі в різних шпиталях чекають тепер на відповідного людського пацієнта, щоб при корисній нагоді перевести операцію перещеплення людських легенів. Операції, переводжувані на особах, вповні вдавалися.

МЕМУАРИ ЛОНГИНА ЦЕГЕЛЬСЬКОГО ТЕМОЮ КОНФЕРЕНЦІЇ НТШ

Український Військово - Історичний Інститут НТШ влаштовує в суботу, 20 квітня 1963 р. о год. 7-ій вечором Наукову Конференцію на тему „Історичні події в Україні на переломі 1918-1919 рр. в світлі мемуарів Лонгина Цегельського п. н. „Від легенди до дійсности". Про цю книжку появились обширні рецензії в українській пресі і на цю тему виголосять короткі доповіді - коментарі: проф. Борис Мартос, проф. Мирон Заклинський, д-р Володимир Бемко та мгр Ярослав Гриневич. Конференцію проводитиме директор Інституту, сотник Зенон Стефанів. Вона відбудеться в Українському Інституті Америки, 2 Схід 79 вулиця в Ню Йорку.

ПОДЯКА

Цією дорогою складаємо щиру подяку ВП. Д-рові Ол. Лятишевському за його надзвичайно фахову, безкористну лікарську опіку в часі важкої операції і після неї, моєї дружини Марії.

Д-р Ол. Лятишевський виявив стільки лікарської уваги і глибокого людського ставлення, що нам бракує слів для виявлення всієї глибини нашої вдячности.

Нехай Всевишній нагородить Вас, Пане Докторе, щасливим і довгим життям, так потрібним для продовження Вашої високогуманної праці у рятуванні людського життя.

Марія й інж. Дмитро КУЛИНИЧ

З хроніки українського життя в Бразилії

Помітна поява.

Українська еміграція в Бразилії аж ніяк не може похвалитися більшою скількістю помітними в загальному українському житті постатями, що були чи є в її складі. Я, звичайно, маю на думці лише цивільних осіб, а не духовних. На її тлі їх промиготіло всього кілька, що з різних причин не втрималися тут, а подалися далі. Сьогодні, наприклад, у Бразилії маємо лише двох українських письменниць — Віру Вовк і Ольгу Мак ,але й вони, теж в силу різних причин, в місцевому громадському житті участи майже не беруть.

Через те недавній приїзд до Куритиби знаного на балетному полі п. Івана Купчика є явищем помітним і побажаним.

У Західній Німеччині п. Ів. Купчик з німецьких дівчат склав групу українського балету, з якою, з величезним успіхом об'їхав Конго, Марокко, Туніс, Родезію та інші африканські держави.

До Бразилії він прибув, маючи заздалегідь визначені широкі пляни. Хотілось би, щоб його задуми хоч частково були здійснені. Тут таки дуже відчувається повна відсутність українських фахових мистецьких сил. Разом з п. Купчиком приїхали й дві танцюристки - німки, які вже продемонстрували перед нашим місцевим громадянством чудовий український „Гопак".

Туфта Михайла Стельмаха

В п'ятницю, 25-го січня над вечір, до будинку Хліборобсько - Освітнього Союзу в Куритибі з'явився один чоловік, назвавши себе Жорже Каран, а також додав, що він є бразилійським політичним діячем. На той час Жорже Каран застав лише одну особу в будинку Союзу, а саме робітника друкарні часопису „Хлібороб". Він попросив того робітника передати, що прийде наступного дня вранці (в суботу, 26-го січня) для розмови з керівниками Союзу. Метою його розмови буде влаштування зустрічі керівних діячів української колонії в Парижі зі спеціяльним кореспондентом газети „Ізвєстія". Віталієм Воличем, що прилетів з Москви до Бразилії й дуже цікавиться життям місцевих українців.

Наступного дня стало відомо, що до Куритиби з Ріо де Жанейро прибув не тільки Віталій Волич, а й українomовний совєтський письменник Михайло Стельмах та ще хтось з совєтського посольства в Бразилії.

В Союзі вирішили прийняти цих „гостей", в залі, де висять портрети проф. Михайла Грушевського і Головного Отамана Симона Петлюри. Прийняття мало відбутися в присутності представників бразилійської преси. В часі зустрічі совєтчикам вирішили насамперед сказати таке:

„Війна між Україною й Росією, яка почалася в 1918-му році, триває і досі. Хоч москалі Україну окупували, але український нарід, зокрема його еміграція у вільному світі продовжує боротьбу з загарбниками. Ви, совєтчики, замучили першого Голову Української Держави проф. Михайла Грушевського і підступно вбили другого її голову Симона Петлюру. Вбили ви також чимало українських політичних діячів на еміграції. Цікаво, кого тепер хочете знищити тут, у Бразилії?"...

В такому дусі намічалося провести всю „розмову".

Однак, ні Жорже Каран, ні хтось інший з подібних до Союзу більше не з'явився. Очевидно, докладніше ознайомившись бічною дорогою з діяльністю української колонії в Парані, совєтські висланники просто злякалися показувати тут десь на людях свої носи.

Ну, не з'явилися, хай буде й так, то, зрештою, їхня справа. Але, яке було здивування всіх українців у Парамі, коли в суботу вечором (26. січня), саме під час відбуття Свята Української Незалежности в залі Союзу, вони прочитали в пополудневому бразилійському часописі „Ультіма Ора" (таки занадто „лівого" напрямку) інформацію про те, що Михайло Стельмах, у присутності Віталія Волича, провів зустріч „з лідерами та інтелектуалами української колонії в Парамі".

Цілковита, як кажуть під Совєтами, „туфта", тобто невідповідність фактам, бо саме він уникнув такої зустрічі. Та Михайлові Стельмахові ми не дивуємось, адже він знаний совєтський письменник, отже є майстром „соціялістичного реалізму", що собою являє суцільну „туфту".

М. Килимний